

УДК 657
Заяць Марія

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
**СУТНІСТЬ, ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ
БАЛАНСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ**

Zaiats Maria

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
**ESSENCE, HISTORICAL BASICS AND FEATURES OF THE BALANCE SHEET
COMPILATION OF THE BUDGET INSTITUTIONS**

Значний вплив на розвиток економіки країни мають бюджетні установи, які приймають створюють умови для безперебійного функціонування пріоритетних галузей економіки з метою задоволення суспільних потреб. Бюджетний кодекс України визначає бюджетні організації як органи державної влади, органи місцевого самоврядування, організації, які створюються згідно визначеного порядку та утримуються за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету [1]. Відмінною рисою бюджетних організацій є неприбутковий характер їх діяльності. Визначальним завданням бюджетних установ виступає необхідність досягнення планових та кошторисних показників, які визначаються в статуті або в цілях функціонування установи, що є відмінною рисою бюджетних установ від інших підприємств, організацій. Поряд з бюджетним фінансуванням, в структурі фінансування бюджетних установ присутні і власні надходження. Відповідно це має вплив на організацію та ведення обліку в даних установах і формування балансу. Становлення балансу як облікової категорії відбувалось поетапно. Спочатку баланс існував лише в якості контрольного прийому обліку. Та достатнє застосування в практичному функціонуванні суб'єктів господарювання зумовило потребу у більш детальному вивченні використання балансу, що зумовило виникнення нового окремого напрямку – балансознавства. Подальший розвиток балансу був пов'язаний в напрямку розвитку в якості основної форми фінансової звітності. Тобто баланс виступав як головна інформаційна ланка, що допомогала поєднати суб'єкта господарювання і ділових контрагентів. Відповідно баланс трансформовувався в напрямку зростання інформативних властивостей для того, щоб задовільнити потреби різних користувачів, до яких все більше додавалися транснаціональні корпорації, міжнародні організації, уряди різних країн. Загалом на основі досягнень науковців можна виділити п'ять основних етапів становлення балансу як економічної категорії, як елементу методу бухгалтерського обліку та форми фінансової звітності. В цілому етапи еволюційного розвитку балансу подано на рис. 1.

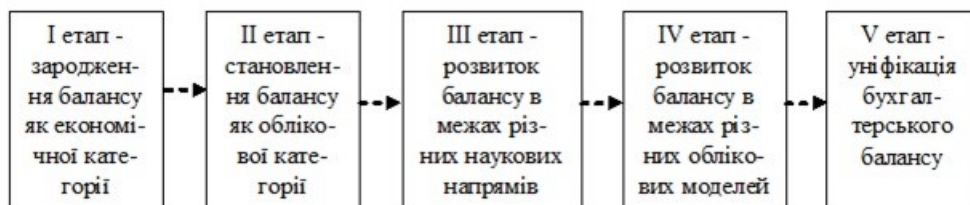

Рис. 1. Етапи еволюції бухгалтерського балансу

Особливості формування балансу бюджетних установ визначено в НП(С)БО 101 [2]. Баланс являє собою звітний документ про стан засобів установи, капітал та зобов'язання в узагальнених показниках на звітну дату. При цьому дані формують на

початок і кінець звітної періоду. В цілому баланс являє собою таблицю з двох частин – активу та пасиву і відображає результати усіх операцій за звітний період по загальному та спеціальному фонду. Дані, подані у балансі, повинні бути достовірними, мати реальний та об’єктивний зміст. Суми, подані у статтях балансу щодо активу, коштів на рахунках в казначействі, заборгованості, руху фінансування з бюджету та коштів спеціального фонду повинні мати відповідність даним у книзі «Журнал-головна».

Загальний вигляд балансу можна представити у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Форма бухгалтерського балансу бюджетних установ

Актив		Пасив	
Номер розділу	Назва розділу	Номер розділу	Назва розділу
I	Нефінансові активи	I	Власний капітал та фінансовий результат
II	Фінансові активи	II	Зобов’язання
III	Витрати майбутніх періодів	III	Забезпечення
		IV	Доходи майбутніх періодів
Баланс		Баланс	

Важливо зазначити, що внутрішня побудова балансу є фактично представленням теорії подвійності системи обліку. Щодо балансу бюджетної установи, то дана теорія має проявом порівняльну таблицю двох величин – господарських засобів за функціональним значенням у господарських операціях та джерел їх формування за ознакою їх приналежності. Вказані елементи активу та пасиву складаються з розділів балансу, які, в свою чергу, включають статті балансу.

Світова практика зумовлює визначення в основі побудови балансу бюджетних установ принципів грошового виразу, автономності, безперервності діяльності, обліку згідно собівартості та подвійного запису. Водночас баланс обмежується вимогами достовірності або правдивості, реальності, єдності, логічного зв’язку, зрозумілості.

Формування бухгалтерського балансу бюджетних установ передбачає використання залишків по рахунках обліку. Водночас важливо перед складанням балансу закрити рахунки класів 7 і 8 по доходах та витратах. Відповідно в баланс потрапляють лише ті витрати, які стосуються майбутніх періодів або ж є включеними до первісної вартості запасів, основних засобів та інших активів.

Отже, бухгалтерський баланс відіграє важливу роль в складі фінансової звітності і є як методом системи обліку, так і формою фінансової звітності, оскільки здійснює повну характеристику сукупності особливостей функціонування суб’єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2020 р. №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 05.10.2022).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. №541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text> (дата звернення: 20.10.2022).